

Didàctica del conjunt coral

Dades generals

Nom de l'assignatura Didàctica del Conjunt Coral

Tipus d'assignatura Optativa

Impartició 2n semestre

crèdits ECTS 3

Valor total en hores 90

Hores presencials lectives: 45

Altres hores presencials: 7

Hores per treballs dirigits (no presencials):

18

Hores per estudi i aprenentatge autònom: 20

Professor/a Montserrat Bonet
Departament Educació i Mediació Artística

Prerequisits i orientacions prèvies per a cursar l'assignatura

No hi ha prerequisits.

Millor haver estudiat cant i direcció coral.

Competències que es desenvolupen en l'assignatura

Consultar document general de Competències-Matèries.

Resultats aprenentatge (objectius generals)

Consultar document general de Resultats-Matèries.

Objectius concrets de l'assignatura

Valorar les qualitats d'una bona formació vocal en relació al suport, timbre, articulació, fonètica i ressonància de la veu.

Valorar el cant coral com a eina de gran importància pedagògica en relació a la formació musical dels infants i adults.

Adquirir els coneixements tècnics i recursos didàctics per a extreure una sonoritat vocal homogènia i de qualitat del grup vocal i fer cantar de forma sana, natural i musicalment expressiva.

Conèixer un repertori ampli i divers amb finalitats pedagògiques, adequat a cada edat i grups corals de característiques diverses.

Saber determinar les condicions vocals que provoquen disfuncions en l'aprenentatge vocal de l'alumne que puguin representar malalties.

Blocs temàtics (continguts de l'assignatura)

Continguts conceptuals

Els continguts de l'assignatura Didàctica del Conjunt Coral consten d'una selecció de coneixements i sabers en relació a la tècnica vocal, la parla, la veu, la fonètica i el llenguatge a través de la cançó.

La tècnica vocal: Metodologia de la tècnica vocal. Actituds estètiques i pedagògiques del timbre de la veu. Tipus de tècniques vocals existents. Anàlisi crític. L'amplificació del so natural. Tècnica vocal individual versus grupal.

La comunicació verbal i no verbal. Relació entre la comunicació gestual i la parla: el gest i la veu. Importància del gest en l'aprenentatge de la tècnica vocal. L'audició i l'oïda. Retro alimentació fono auditiva i visual. El laboratori de veu. El sistema fonador: respiració, fonació, articulació i ressonància. Disfuncions i higiene vocal.

Classificació i formació de la veu: Tipus, Colors. Importància de l'extensió i dinàmica de la veu per apreciar les disfuncions d'aprenentatge vocal. Higiene vocal. Riquesa del sistema fonètic. Acústica de la veu. El laboratori de veu. Noves tecnologies aplicades a la tècnica vocal.

Repertori de la cançó i del refranyer tradicional entesos com a eina pedagògica. Importància del text en la música vocal. Elements musicals i lingüístics de la cançó i del refrany aptes per a la invenció d'exercicis vocals (ritme, notació, altura del so, dinàmica, expressió musical, dites, refranys, endevinalles, lletres de cançons). Agrupacions corals diverses: cor infantil, jove, adults, gent gran, a veus blanques, veus mixtes.

El cant coral. Didàctica del cant coral. Dinàmiques d'assaig. Escalfament de la veu. Vocalitzacions.

Tècnica vocal aplicada als infants. Cor pilot infantil. Tècnica vocal aplicada a cor de veus mixtes. Cor Pilot: adolescent / adults.

Continguts procedimentals

Partint de la cançó tradicional desenvolupar la qualitat vocal, la memòria i la percepció auditiva i aplicar-la a la creativitat docent. Invenció d'exercicis vocals en base a elements musicals rítmics, melòdics o harmònics. Aplicar-los a cor pilot d'infants i/o joves. Ampliar el repertori de cançó tradicional catalana, en primer lloc i d'altres obres per a veu . Cerca bibliogràfica.

Partint d'elements lingüístics simples (refranys, endevinalles, sinònims, derivats, series, lletres de cançons) desenvolupar la qualitat de la veu parlada i buscar la creativitat docent. Invenció d'exercicis vocals en base a elements fonètics, gramaticals o sintàctics.

Al laboratori de la veu, anàlisi acústic i sistemes de mesura de la veu. El fonetograma. Noves tecnologies aplicades a la tècnica vocal. El *feed-back* visual - fono - auditiu.

Activitats d'aprenentatges i organització general de l'assignatura

Metodologia de classe i activitats principals d'aprenentatge (presencials i no presencials)

Activitats presencials

Basada en la seqüència: bloc conceptual, bloc experimental, bloc investigador

Bloc conceptual: Els alumnes expressen els coneixements previs del tema. El professor planteja el tema, se'n fa reflexió pedagògica, s'exposen els recursos didàctics, es contrasten amb exemples sonors i es discuteix amb participació dels alumnes.

Bloc experimental: S'escalfen les veus i es canta repertori. El professor reflexiona sobre el repertori triat i planteja les dificultats vocals sorgides. En petit grup o individualment es busquen solucions pedagògiques i s'escull l'adequada segons el grup destinatari. Treball vocal pràctic amb cor pilot d'infants i adults.

Bloc investigador: Treball en petit grup o individual, sobre els conceptes o

procediments de l'assignatura: audició i reflexió crítica de veus, laboratori de veu.

Activitats no presencials

Treballs de repertori, laboratori veu, reflexió cor pilot

Materials per a l'assignatura

Durant l'assignatura es facilitaran partitures o lectures per treball de repertori que seran variables depenent del nombre i veu dels alumnes i poden variar d'un curs a un altre. www.aulari.esmuc.cat

S'aconsella la lectura de la bibliografia bàsica. La bibliografia de consulta serà útil per al desenvolupament dels treballs de l'assignatura.

Programes de software acústic de lliure accés i material digital que es facilitarà a l'aula.

Portar roba còmoda.

Planificació de les activitats (descripció i temporalització)

Setmana1: Avaluació inicial. Explicació del Pla Docent. Pactes inicials. Tècnica vocal.

Setmana 2-3: Classificació i formació de les veus. Comunicació. El laboratori de veu.

Setmana 4-5: El cant coral. Didàctica del cant coral. Dinàmiques d'assaig. El repertori coral. Agrupacions corals.

Setmana 6-10: Tècnica vocal aplicada. Cor pilot infantil. Treball teòric Reflexió cor pilot.

Setmana 11-14: Tècnica vocal aplicada Cor pilot adults Treball teòric Reflexió cor pilot.

Avaluació acreditativa dels aprenentatges

Criteris i sistemes d'avaluació de l'assignatura

A partir d'una avaluació inicial individual (classificació veu, nivell de formació vocal, consciència del nivell vocal, nivell de lectura musical cantada, nivell de lectura d'un text) s'avaluarà cada alumne de forma contínua, tant del nivell de veu parlada com de veu cantada de cada alumne al llarg del quadrimestre.

Treball de mitjana entitat (buscar, llistar i classificar repertori adequat a la tècnica vocal destinada al cor) i un treball de major entitat en relació a la tècnica vocal aplicada a cançons i la reflexió i anàlisi de les sessions amb el cor pilot.

Avaluació individual i col·lectiva per part dels companys. Interès, participació activa a les sessions.

Activitats d'avaluació i la seva relació amb la qualificació final

Activitat o registre d'avaluació	Període o moment de realització	Pes en la qualificació final
Avaluació inicial	Al primer dia del semestre	5%
Treball Repertori coral	Al primer mes del semestre	20%
Laboratori de veus	Al segon mes del semestre	15%
Cor pilot infants i adults	Al mig i al final del semestre	45%
Interès i participació activa	Tot el semestre	15%

Fonts d'informació

Bibliografia bàsica

- ALIO, Myriam: *Reflexiones sobre la voz*. Editorial Clivis. Barcelona, 1983.
- Antologia coral catalana. Coordinador Josep Vila. Moviment coral català. Barcelona, 2003.
- ASHWORTH BARTLE, Jean: *Lifeline for Children's Choir Directors*. Gordon V Thompson Music. Toronto, 1988.
- ASSELINÉAU M, BERBEL E: *Audición y descubrimiento de la voz*. Ed JM Fuzeau. Courlay, France, 1991.
- BONAL M D, MARTORELL M: *L'Esquitx 1, 2, nadal*. Dinsic publicacions Musicals. Barcelona.
- BONET Montserrat: *La voz*. Nova Enciclopèdia Temàtica Planeta de la Música, Ed Planeta, Barcelona, 1995.
- Cançons del Secretariat de Corals Infantils de Catalunya, 1,2,3,4, 5*. Barcelona, 1989, 1995.
- DINVILLE, Claire: *La voix chantée. Sa technique*. Editorial Masson. Paris, 1982.
- HEWITT, Graham: *Como cantar*. EDAF, ediciones-distribuciones, Madrid, 1981.
- JACKSON-MENALDI, Cristina A.: *La voz normal*. Ed Panamericana, Buenos Aires, 1992.
- LIPS, H: *Iniciació a la tècnica vocal*. Orfeo Lleidetà. Lleida, 1977.
- MARTORELL O. *Cànons d'ahir i d'avui 1, 2*. Ed MF. Barcelona, 1973.
- MAIDEU, Joaquim: *Llibre de cançons. Crestomatia de cançons tradicionals catalanes*. Eumo Editorial. Barcelona, 1992.
- SEGARRA, Ireneu: *La veu del nen cantor*. Amalgama Edicions, Berga, 1997.
- Repertorio COACE (Confederación Coral Española). Ed. Música Mundana, Madrid, 1992.

Bibliografia de consulta

- ASHWORTH BARTLE, Jean: *Lifeline for Children's Choir Directors*. Gordon V Thompson Music. Toronto, 1988
- BADIA Dolors, VILÀ Montserrat. *Jocs d'expressió oral i escrita*. Eumo Ed. Barcelona, 1992.
- BEHNKE Emiles, PEARCE Charles W: *30 Voice-training exercises*. Kalmus
- BONET Eulàlia, LLORET Maria Rosa, MASCARO Joan: *Manual de Transcripció Fonètica*. Universitat Autònoma de Barcelona, Bellaterra, 1997.
- BONET, Montserrat: *Fisiologia i higiene de la veu*. Revista Musical Catalana 1985;13:21-23
- BONET Montserrat, CASAN Pere: *Evaluation of dysphonia in a children's choir*. Folia Phoniatr Logop, 1994:27-34
- BONET Montserrat: *Protocolo: exploración física e instrumental de la voz*. Revista Española de Foniatría. Amarú Ediciones. Salamanca, 2000;10:123-131
- BONET Montserrat: *Técnica vocal en el coro*. Revista Española de Foniatría. Amarú Ediciones. Salamanca, 2000;10:145-149
- BONET Montserrat, Casan Pere: *Voz y respiración*. En: Actas del III Congreso Nacional de la SOMEF. Servicio de ORL. Complejo Hospitalario. Ciudad Real 1995: 141-163
- BONET, Narcís: *2 i 3 veus. Llenguatge musical 1,2 i 3*. Dinsic Publicacions Musicals. Barcelona, 1997.
- CASTEL N: *A Singer's Manual of spanish Lyric Diction*. Excalibur Publishing, New

York, 1994

Circular del Secretariat de Corals Infantils de Catalunya. *La direcció de corals infantils*. Maig 2003.

CORNUT Guy et col.: *Moyens d'investigation et pédagogie de la voix chantée*. Symetrie. Lyon, 2002

CONCONE J: 50 lessons, op 9. Schirmer's Library. New York.

DODDS George: *Voice placing and training exercises. Part 1, 2, 3, 4, for contralto and baritone; for soprano and tenor*. Oxford University Press, Oxford, 1929

DOSKOV D, IVANOV T, BOYANOV B: *Comparative analysis of singer's high formant in different type of singing voices*. Folia Phoniatr Logop 1995;47:291-295

EDLUND Lars: CHORAL STUDIES. AB Nordiska Muikförlaget. Stockholm. 1982

EHMANN W. HAASEMANN F: *Handbuch der chorischen Stimmbildung*. Bärenreiter-Verlag, Kassel, 1985.

JACKSON-MENALDI Cristina: *La voz patológica*. Editorial médica Panamericana. Buenos Aires, 2002

KOTBY, M. Nasser: *The accent method of voice therapy*. Singular Publishing Group, INC. San Diego, California, 1995

LAMPERTI Francesco: Daily Exercises in singing. Schirmer's Library. New York

MESTRES Apel.les: Les 29 cançons d'Apel.les Mestres. Llibre+CD. Ed Boileau, Barcelona, 2004

MILLER Donald: Ressonance in singing. Software: Voce Vista. www.vocevista.com

MILLER Richard: *The structure of singing*. Shirmer Books. Macmillan, Inc. 1986. Traducció francesa: *La structure du chant*. Pédagogie systématique de l'art du chant. Cité de la musique. Centre de Ressources musique et danse. Paris, 1996

MILLER Richard: National Schools of singing. The Scarecrow Press, Lanham, Maryland, 1997

MIRÓ Maria dels Àngels: *Mètode pràctic de cant*. Editorial mf. Barcelona, 1989

MURTRÓ Maria Pilar, BONET Montserrat: *Influencia del gesto en el timbre de la voz*. Revista Española de Foniatria. Amarú Ediciones. Salamanca, 2000;10:139-144

OBRA DEL CANÇONER POPULAR DE CATALUNYA. *Materials. Memòries de missions de recerca*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona, 1996

OLAYA, Meritxell. *Més enllà de la veu*. Clivis Publicacions, Barcelona, 2005

PANOFKA Heinrich: *Panofka, 24 vocalizzi progressivi*, Op.85: Casa Ricordi, Milano 2001

QUAN *dic, dic, dic. Recull d'embarbussaments*. Ed Salvatella. Barcelona, 1993

ROBINSON R: *A Norton Historical Anthology. Choral Music*. Norton, Co Inc. New York, 1978

RUIZ LAGO, M; MONROY BAUTISTA, F: *Desarrollo profesional de la Voz*. Grupo Editorial Gaceta, México, 1994

SEGARRA Ireneu: *Llenguatge musical. Repertori*. El meu llibre de música. Publicacions de l'abadia de Montserrat, 1997

SERRANO Sebastià: *El regal de la comunicació*. Ara llibres S.L., Barcelona 2003.

SOLER J, OLTRA, M: *Cançons per al poble*. 1) De nadal, 2) d'infants, 3) prgàries, 4) d'excursió, 5) camins de la cançó, 6) Tocatimbal 1,2,3,4,5. Ed Claret SA Barcelona, 1989-94

SPARBER, M: *Die Mutationsstimme im Gesangsunterricht*. Verlag Musikhaus Pan,

Zürich, 1980

STOLOFF Bob: *Scat! Vocal improvisation techniques*. Gerard and Sarzin Publishing Co. New York, 1996

SUNDBERG Johann: *The science of the singing voice*. Northern Illinois University Press. Dekalb, Illinois, 1987

TITZE, Ingo: *Choir warm-ups: how effective are they?* J. Singing 56:31-2. 2000

Thyme-Frokjaer K , Frokjaer-Jensen B: *The Accent Method*. Danish Voice Institute. Vedbaek, Denmark, 2001. llibre+CD <http://www.speechmark.net>

THOMAS Kurt: *Lehrbuch der Chorleitung. Band 1*. Breitkopf und Härtel. Wiesbaden, 1991.

TORRES Begoña, GIMENO Ferran: *Bases anatòmiques de la veu*. Edicions Proa, Barcelona 1995.

VACCAI N: *Método práctico de canto*. Ed Boileau. Barcelona.1984

ZEGREE Stephen: *The complete guide to teaching vocal jazz*. Heritage Music Press, Dayton, Ohio, 2002

Webs i enllaços d'interès en relació a la veu

Programes i *software* d'anàlisi acústic, la major part *freeware*

Sound Frequenze Analyzer de Reliable Software www.relisoft.com

Multispeech, MultiDimensional Voice Program, Sona-speech KayElemetrics Corp. www.kayelemetrics.com

Gram de Ing. Richard Horne <http://www.visualizationsoftware.com/gram.html>

Programa Gram <http://www.visualizationsoftware.com/gram.html>

Piano Aldo Vargas <http://www.geocities.com/aldo.vargas>

Praat 3.9 program Dr. Paul Boersma and Dr. David Weenink (Institute of Phonetic Sciences University of Amsterdam) paul.boersma@hum.uva.nl
<http://www.fon.hum.uva.nl/praat/>

VoceVista Realtime version 2.3, Prof Garyh Nair Drew Univesity Madison NJ
gnair@worldnet.att.net

VoceVista 3.0 aplicada a l' ElectroGlotoGrama de Donald Miller www.vocevista.com

WafeSurfer Centre for Speech Technology (CTT) KTH de Estocolm
www.speech.kth.se/wavesurfer/

WinSingad de Sarand Ltd www.sarand.com

Laboratoris i clíniques de la veu

Centre de la veu Eduardo Rios <http://www.riosarcas.com>

Consultori Bonet www.foniatriabonet.cat

Centre Fonologos www.fonologos.es

Groningen Voice Resarch Laboratory (Holanda)
<http://www.groningenvoiceresearch.nl/>

Lakeshore Voice Laboratory (Detroit, USA) www.lakeshoreent.com/lent-procedures-voice.htm

Altres enllaços d'interès en relació la veu

Associació Catalana de Professors de Cant <http://acpcant.org>

Atlas de Laringe del Dr. Ferran Tolosa <http://salud.bayer.es/laringe-atlas>

Asociación Española de Logopedia, Foniatria y Audiología <http://www.aelfa.org/>

International Association of Logopedics and Phoniatrics <http://www.ialp.info/site/>

Moviment Coral Català <http://www.mcc.cat>

Otorrinolaringologia basada en la evidencia: <http://www.orlevidencia.org/>

Pan-European Voice Conference www.pevoc.org/

Sociedad Médica Española de Foniatria <http://www.somef.net/>

Voice Foundation. USA. www.voicefoundation.org/USA_midwest.html

Universitat Politècnica de Catalunya software acústic <http://gps-tsc.upc.es/veu/soft/soft/>

Web de Logopedia Andreu Sauca www.e-logopedia.net/

Xarxa tecnològica de la Generalitat de Catalunya <http://www.xtec.es/~jlagares/index.htm>

—